

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Звіт з моніторингу в сфері захисту на сході та півдні України

чеська гуманітарна організація «Людина в біді»

січень-березень 2025

ЗМІСТ

Вступ	2
Контексті оновлення	2
Основні висновки:	3
Методологія дослідження	5
Пріоритетні потреби та доступ до послуг.....	6
Становище осіб старшого віку та осіб з інвалідністю	8
Становище жінок.....	9
Становище дітей.....	10
Свобода пересування та її обмеження	11
Цивільний стан та документи	13
Рівень життя	15
Житло, земля та майно	17
Соціальні послуги.....	19
Безпека.....	20
Рекомендації.....	21
Додатки	22

Вступ

Мета цього звіту – описати результати першого раунду моніторингу в сфері захисту, який проводився з 1 січня до 31 березня на сході України у Дніпропетровській та Харківській областях, а також на півдні у Миколаївській області.

Мета моніторингу в сфері захисту – виявити тенденції розвитку ситуації в сфері захисту, визначити ризики та загрози, які мають безпосередній вплив на добробут та безпеку цивільного населення, виокремити основні проблеми, з якими стикається постраждале населення, а також з'ясувати ключові перешкоди в доступі до критично важливих послуг у регіонах.

Отримані дані дозволяють виявити найбільш критичні прогалини у сфері захисту з урахуванням пріоритетів і нагальних потреб постраждалого населення, з метою інформування в рамках реалізації поточних і нових програм та сприяння стратегічному плануванню та прийняттю рішень в сфері гуманітарної допомоги.

Області та регіони, які підпадають під моніторингові заходи, залишаються одними з найбільш вразливих у контексті гуманітарної кризи, спричиненої повномасштабною війною. Постійні обстріли, руйнування інфраструктури, переміщення населення, а також обмежений доступ до базових послуг створюють серйозні виклики для забезпечення прав людини та гуманітарного захисту¹.

Контексті оновлення

Станом на перший квартал 2025 року безпекова ситуація в трьох регіонах залишається складною. У Харківській області, попри певне зменшення інтенсивності обстрілів самого міста, загальна активність бойових дій на прикордонних і східних напрямках зросла. У зв'язку з цим було розширено зону обов'язкової евакуації. За офіційними даними, на кінець березня кількість загиблих у регіоні становила 42 особи, поранених — понад 300 з січня. У Дніпропетровській області протягом звітного періоду спостерігалось зростання кількості атак з використанням артилерії, дронів короткої дальності та авіабомб, що спричинило суттєве навантаження на цивільну, медичну та соціальну інфраструктуру. Через наближення бойових дій до адміністративних меж регіону активізувалися обстріли у прифронтових громадах, що ускладнило доступ населення до базових послуг. У міських центрах зафіксовано удари баражуючими боєприпасами по житлових районах і об'єктах, які надають медичну та гуманітарну допомогу, зокрема місцям проживання внутрішньо переміщених осіб. Також мали місце атаки балістичними ракетами по цивільних та адміністративних об'єктах, що призвели до значних жертв: 85 загиблих і близько 470 поранених. У південному регіоні виявлено нову загрозу — малопомітні бойові дрони, нового типу, атаки яких часто відбуваються без попередження, що підвищує ризики для цивільного населення та персоналу гуманітарних організацій. Випадки ударів до сигналу тривоги призвели до поранень і пошкодження критичної інфраструктури. Також

¹ **United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA).** (2025, January). *Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan 2025*

фіксуються труднощі у сфері гуманітарного реагування: перебої з енергопостачанням, ураження логістичних маршрутів і скорочення часу на безпечне реагування, що обмежують ефективність надання допомоги. Додатковим викликом є зміни у донорській політиці, зокрема зменшення підтримки з боку ключових міжнародних партнерів, що вже призвело до скорочення гуманітарних програм, персоналу та обсягів послуг.

Основні висновки:

- Багато **соціальних та адміністративних послуг** залишаються **важкодоступними** через **низьку обізнаність** населення, **нестачу кваліфікованих спеціалістів**, **підвищене навантаження на установи** та **складнощі з транспортуванням**, що особливо актуально для **віддалених громад**.
- Зростає занепокоєння щодо збільшення випадків **гендерно зумовленого насильства** в умовах війни, що триває. Ключові інформанти пов'язують цю тенденцію з тим, що **чоловіки, які повертаються з військової служби** можуть стикатися з **ментальними проблемами та травмами**, які можуть призводити до **змін у поведінці і негативних наслідків у формі гендерно зумовленого насильства**.
- Проблема **обмеженого пересування чоловіків призовного віку** стає дедалі актуальнішою через активізацію **мобілізаційних заходів**, що призводить до **погіршення їх психоемоційного стану**, а також прямо впливає на можливість **офіційного працевлаштування**. Через неможливість відповідати традиційним гендерним очікуванням та **підвищений стрес у зв'язку з безробіттям і обмеженнями на пересування** можуть **зростати ризики випадків ГЗН**. Окрім того, це посилює **тиск на жінок брати на себе додаткові обов'язки**, щоб вносити свою частку у дохід домогосподарства на додачу до вже наявних обов'язків.
- **Жінки, які і без того стикаються з підвищеним тиском** через необхідність вносити свою частку у дохід домогосподарства через **мобілізацію**, або **чоловіки, які залишаються вдома** через ризики мобілізації, стикаються з додатковими **гендерними бар'єрами** у доступі до **працевлаштування** через відсутність гнучких форм зайнятості, а також через відсутність доступу до **програм професійної підготовки та перепідготовки**.
- **Нагальною проблемою** залишається **недостатній рівень комплексної підтримки дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій**. Відсутність достатньої кількості **безпечних навчальних закладів та місць для дозвілля**, а також обмежений доступ до **соціальної взаємодії** через особливості **онлайн-навчання** створюють **бар'єри** для їхнього **здорового розвитку** та негативно впливають на їхнє **благополуччя**.
- Серед актуальних проблем - **відсутність або недостатність громадського та соціального транспорту**, що ускладнює **доступ до послуг** для багатьох **вразливих категорій людей**. **Висока вартість приватних перевезень** ускладнює доступ до міських **медичних установ та адміністративних закладів для мешканців сільських територій**.

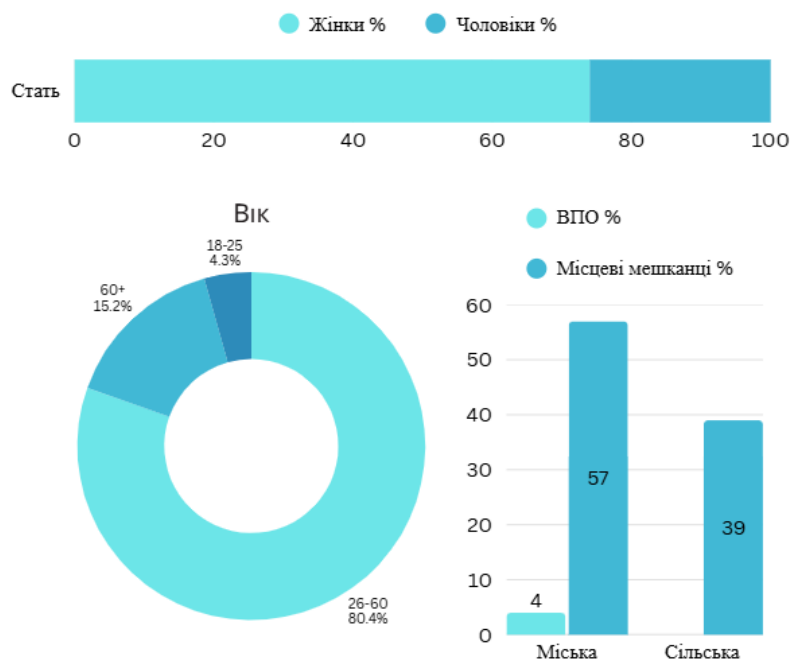
- Унаслідок активних бойових дій **пошкоджено** велику кількість **приватних та адміністративних будівель**. Люди часто не можуть знайти **місце для проживання**, особливо в регіонах, що приймають найбільше **ВПО**. **Відновлення інфраструктури**, а також **фінансова підтримка** для проживання залишаються дуже **важливими проблемами**.
- Що стосується **безпекової ситуації**, то **руйнування інфраструктури** внаслідок **обстрілів та атаки на житлові райони** залишаються головними проблемами для всіх трьох областей. Ще одною серйозною перешкодою є **недоступність**, або **обмежене функціонування укриттів**, особливо у **закладах освіти**.
- Однією з актуальних потреб та проблем, виявлених під час проведення моніторингу, є **неналежний доступ до водопостачання**. Це стосується обмеженого доступу до **технічної та питної води** через **періодичні обстріли та пошкодження критичної інфраструктури** та через виявлені **екологічні проблеми** в певних громадах Миколаївської та частково Харківської областей пов'язані в тому числі із **руйнуваннями, забрудненням річок та інших водойм**.

Методологія дослідження

Дані моніторингу у сфері захисту були зібрані за допомогою опитувальника, розробленого внутрішньо PIN. Дані збиралися шляхом проведення інтерв'ю з ключовими інформантами (KI): представниками міської влади (52%), громадських організацій (26%), фахівцями в галузі охорони здоров'я та освіти (20%) та іншими (2%). Опитувальник містив як закриті, так і відкриті запитання, що дозволило зібрати кількісні та якісні дані. Тріангуляція даних здійснювалася шляхом аналізу вторинних джерел, включаючи результати координації між різними зацікавленими сторонами, залученими в досліджуваних регіонах.

Для моніторингу в сфері захисту було проведено 46 інтерв'ю з ключовими інформантами в період з 1 січня до 1 березня 2025 року. Більшість опитаних осіб становили непереміщені особи (96%), 4% (2 респонденти) – внутрішньо переміщені особи. Інтерв'ю були проведені у трьох областях: 22 у Дніпропетровській, 14 у Харківській та 10 у Миколаївській. Детальні демографічні характеристики респондентів наведені на рисунку 1.

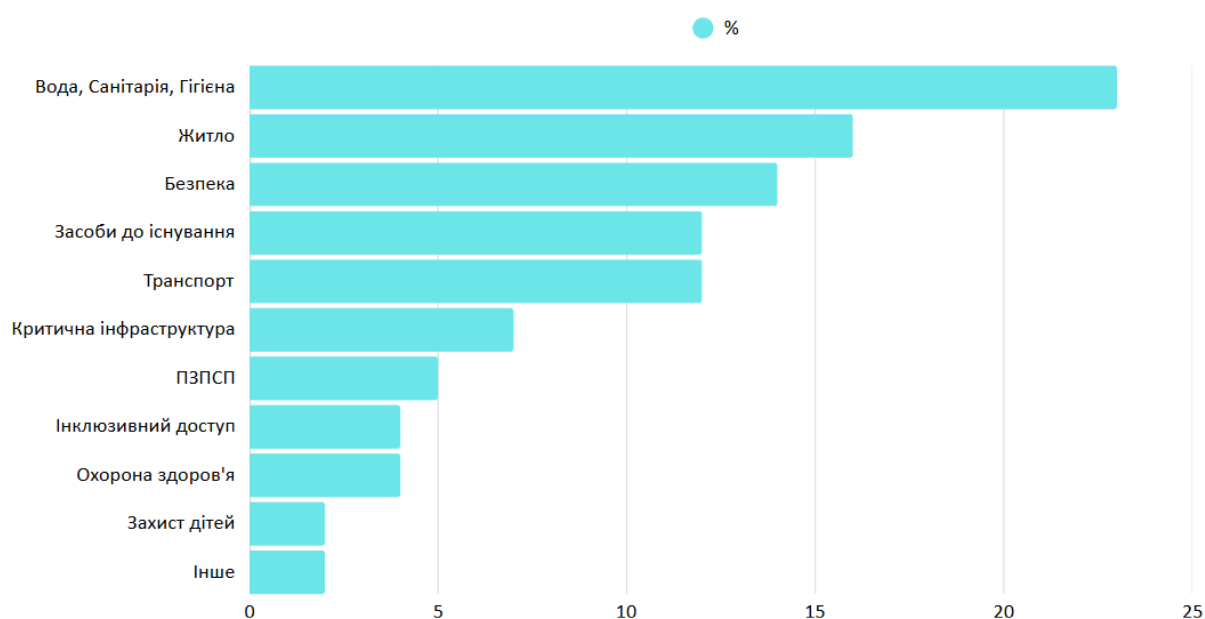
Рис 1. Демографічні характеристики ключових інформантів

Пріоритетні потреби та доступ до послуг

У Миколаївській, Дніпропетровській та Харківській областях ключові інформанти визначили пріоритетні потреби своїх громад у кількох секторах. З них 23% назвали ВСГ (Вода, Санітарія, Гігієна), 16% – житло, 14% – безпеку, 12% – засоби до існування та 12% – транспорт. Ці відсотки відображають частку респондентів, які включили кожен сектор до переліку своїх пріоритетних потреб.

Рис 2. Пріоритетні потреби та доступ до послуг

У Миколаївській області ситуація ускладнена забрудненням водойм і річок, що відображається на підвищеній потребі в чистій воді (27%). Ситуація з водопостачанням є критичною для області з 2022 року, коли відбувся підрив магістрального водогону². Тільки в березні 2025 почалося будівництво нового водогону, який буде мати забір води з річки Південний Буг. Завершення робіт планується в серпні 2025. Наразі вода постачається в область з Лиману і є придатною виключно для технічного обслуговування.

У Харківській області респонденти звернули особливу увагу також на потребу в інклюзивному доступі до послуг для людей з інвалідністю та інших вразливих груп (14%). Решта потреб співпадає в усіх трьох областях.

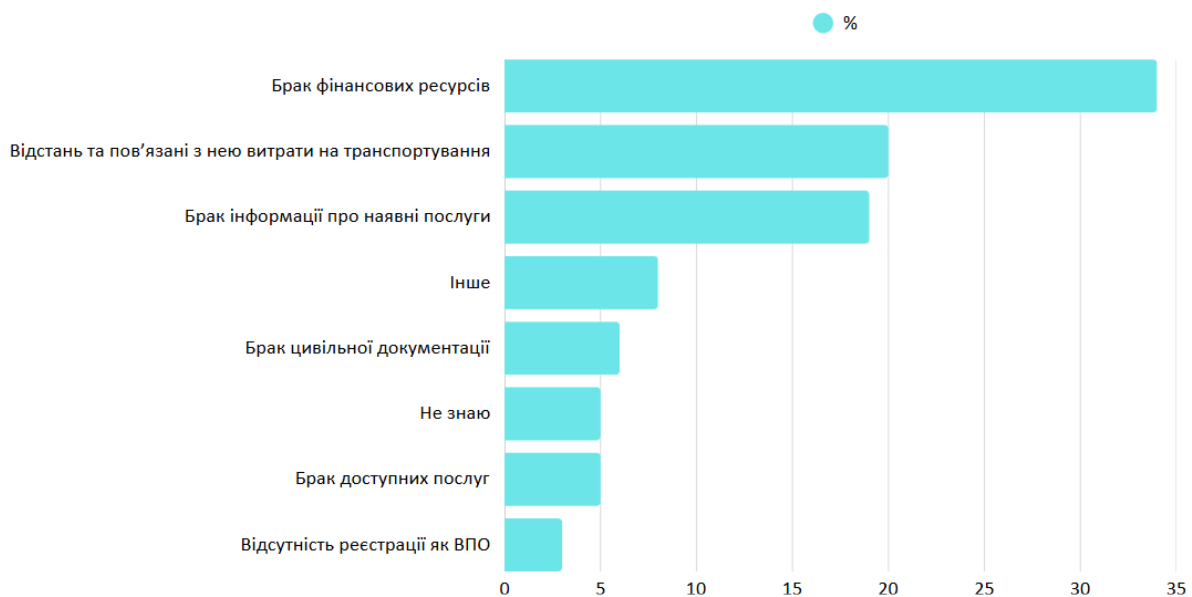
Основними бар'єрами в доступі до життєво важливих послуг (Рис. 3) для всіх трьох областей є фінансові труднощі (34%), транспортні проблеми (20%) та неналежне донесення інформації про доступні послуги (19%). Щодо транспортної проблеми то ключовими перешкодами є зниження функціонування громадського транспорту

² Snizhko, S., Didovets, I., Shevchenko, O., Yatsiuk, M., Hattermann, F. F., & Bronstert, A. (2024). Southern Bug River: Water security and climate changes perspectives for post-war city of Mykolaiv, Ukraine. *Frontiers in Water*, 6, 1447378

пов'язане з нестачою водіїв маршрутних засобів, зокрема через мобілізацію, знищений, пошкоджений, або переданий військовим транспорт. Через це досі існує проблема транспортування з/до віддалених районів в межах області.

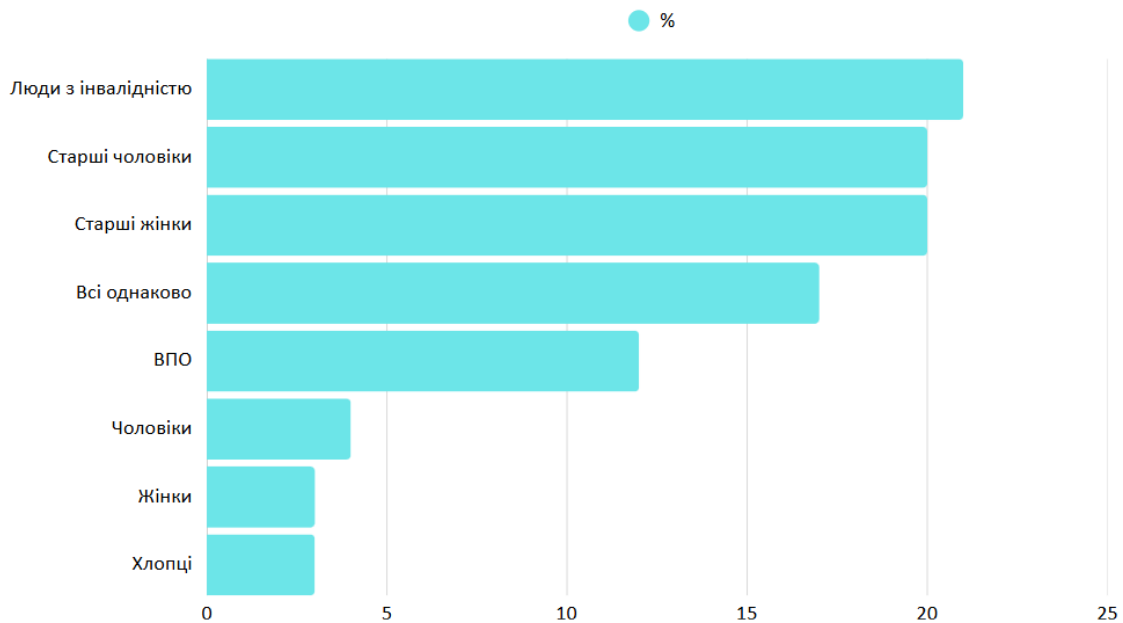
Обмежений доступ до інформації про наявні соціальні програми та послуги залишається проблемою, особливо для осіб, які не мають доступу до Інтернету або нещодавно евакуйованих чи переселених. Хоча інформаційні сесії іноді проводяться в місцях тимчасового проживання (МТП), люди, які живуть за межами таких місць, часто стикаються зі значними перешкодами в отриманні своєчасної та точної інформації.

Рис 3. Основні бар'єри у доступі до життєво важливих послуг

Ключові інформанти повідомляють, що бар'єри, пов'язані із фінансовими та логістичними труднощами й неналежним доступом до інформації є найбільш характерними для людей з інвалідністю (21%), людей старшого віку (20%) та внутрішньо переміщених осіб (12%, ВПО) (рис. 4). Внутрішньо переміщені особи, зокрема, мають серйозні проблеми з пошуком тимчасового житла та адаптацією в нових громадах, що ускладнює їхнє становище.

Рис 4. Соціальні групи, які відчувають найбільший вплив бар'єрів

Становище осіб старшого віку та осіб з інвалідністю

Люди старшого віку та особи з інвалідністю в усіх трьох областях зіштовхуються із значними та схожими перешкодами. Як повідомили ключові інформанти, найбільшими труднощами для людей старшого віку є доступ до необхідних фінансових ресурсів (24% відповідей), 24% відчувають брак підтримки від родини (24%) та 15% стикаються з труднощами в отриманні догляду, що може призвести до ризику соціальної ізоляції та може ще більше посилити соціальну, медичну та економічну вразливість цієї групи, оскільки вони залежать виключно від соціальних виплат від держави, які в багатьох випадках є недостатніми для покриття навіть базових потреб.

Для цієї групи населення критично важливими є транспортні послуги (відзначили 14% КІ), особливо в контексті доступу до послуг у сфері медицини, соціального захисту тощо, які залишаються важкодоступними. Крім того, існують проблеми з наданням натуральної допомоги (продуктів харчування, одягу, засобів гігієни, ліків, відзначено 13% опитаних), доступом до місць короткотермінового проживання, особливо під час евакуацій. Багато людей старшого віку не мають доступу до паліативного чи стаціонарного догляду, що є важливим аспектом для збереження їхньої гідності та забезпечення їхнього благополуччя.

Слід зазначити, що багато осіб з інвалідністю зіштовхуються з подібними проблемами. Однією з основних проблем є відсутність доступу до фінансових ресурсів, як зазначають 20% ключових інформантів. Окрім цього, 18% стикаються з проблемами у доступі до допоміжних засобів, а 15% не можуть отримати необхідний догляд. Ці показники можуть також сигналізувати про складну ситуацію, пов'язану з недостатньою обізнаністю людей щодо діючих програм, що реалізуються державними інституціями соціального захисту.

Для осіб з інвалідністю, окрім проблеми доступу до транспортних послуг (15%), ключовою також стає проблема надання житла для короткотермінового проживання (11%) та медичної реабілітації (10%). Залишаються також важливими питання щодо паліативного догляду, соціального супроводу та підтриманого проживання. Ці спеціалізовані послуги є обмеженими через критичну нестачу кваліфікованих кадрів та можливостей, а існуючі опції часто залишаються невідомими для людей.

Становище жінок

За свідченнями ключових інформантів, найбільш пріоритетними потребами жінок, згідно з наявними даними, є працевлаштування (43%), забезпечення особистого простору (14%), подолання фінансових обмежень (14%) та протидія гендерно зумовленому насильству (9%). Наразі спостерігається все більше ситуацій, коли жінки починають частіше працювати в галузях, де традиційно переважали чоловіки, через нестачу працівників, пов'язану з мобілізаційними заходами. Попри те, що це відкриває більше можливостей для жінок, вони також стикаються з гендерними бар'єрами до працевлаштування. До них належать труднощі з поєднанням професійної діяльності з доглядом за дітьми, що виникають через обмежений доступ до послуг з догляду за дітьми, який ще більше ускладнюється специфікою онлайн-навчання, що вимагає від дітей шкільного віку залишатися вдома, а також з огляду на те, що догляд за дітьми лягає переважно на плечі жінок через традиційні гендерні норми, що посилюється відсутністю чоловіків, які доглядають за дітьми, через мобілізацію, переміщення або смерть. Сукупність зазначених факторів створює суттєві бар'єри для реалізації жінками права на повноцінну соціально-економічну і професійну самореалізацію та на індивідуальний життєвий простір.

Окрім того, кілька ключових інформантів відзначили гендерно зумовлене насильство як проблему в їхніх громадах, особливо в Миколаївській області. Це може бути зумовлено низкою факторів, зокрема, поверненням чоловіків із фронту зі складними фізичними та психосоціальними потребами, наслідками тривалого окремого проживання членів родини та проблем з адаптацією до цивільного життя, а також напруженою атмосферою в родинях, де чоловіки залишаються вдома у зв'язку з уникненням мобілізації. Це збігається з оцінкою DRC (січень 2025)³, у якій відзначається зростання випадків домашнього насильства, сексуальних домагань та психологічного тиску. Жінки повідомляють про брак доступу до послуг, недовіру до поліції та страх соціального осуду. Особливо у сільських районах постраждали часто залишаються без підтримки. Соціальна ізоляція, зростання алкогольної залежності серед чоловіків, а також економічна нестабільність лише посилюють зазначені ризики. Ці обставини формують складний, взаємопов'язаний контекст, який вимагає особливої уваги з боку як місцевої влади, так і профільних організацій.

³ Danish Refugee Council (DRC). (2025, January). *Rapid GBV Assessment: Mykolaiv and Kherson Oblasts*.

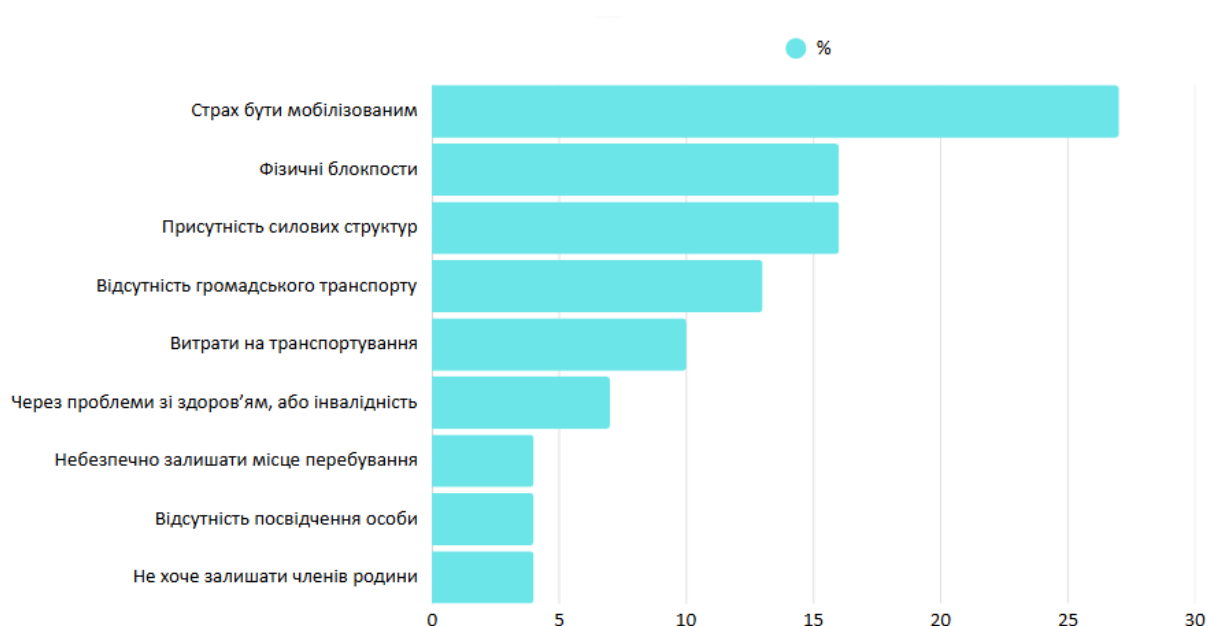
Становище дітей

Що стосується дітей, то серед ключових викликів варто виокремити передусім безпекові ризики що призводять до переміщення сімей, у тому числі дітей, а також відсутність укриттів у закладах освіти. Це, у свою чергу, змушує переводити навчальний процес у дистанційний формат, який супроводжується багатьма труднощами: відсутністю необхідних технічних засобів для онлайн-навчання, частими переїздами родин, екстреними відключеннями електроенергії тощо. Крім того, дистанційне навчання призводить до майже повної відсутності позашкільної активності та дозвілля для дітей, у комплексі з відсутністю якісного очного навчання та соціальних контактів з учителями та однолітками що негативно впливає на їх соціалізацію, емоційний стан та психологічне здоров'я.

Свобода пересування та її обмеження

Дані моніторингу вказують, що основними перешкодами для свободи пересування є економічні, фізичні та безпекові фактори. Відсутність громадського транспорту в багатьох громадах є однією з найбільших проблем, оскільки це обмежує можливості переміщення, особливо для тих, хто не може самостійно пересуватися через різні обставини. Вартість замовлення індивідуального транспорту з метою відвідування соціальних, адміністративних та медичних установ є дуже високою. Наявність блокпостів та побоювання щодо можливої мобілізації є серйозними бар'єрами для пересування (рис. 5). Здебільшого це стосується чоловіків мобілізаційного віку (25-60 років).

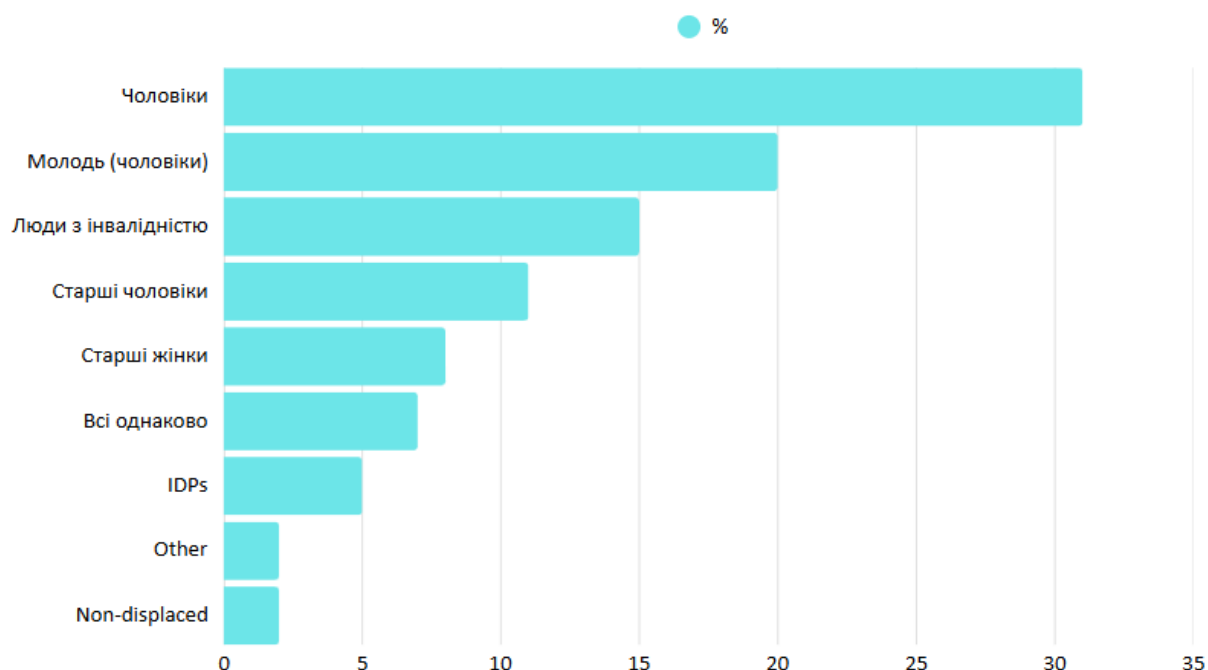
Рис 5. Перешкоди, що не дозволяють людям вільно пересуватися

Ключові інформатори зазначили, що через побоювання, пов'язані з мобілізацією, багато чоловіків уникають поїздок, навіть у межах своєї області чи населеного пункту. Така ситуація створює додатковий стрес у сім'ях і, за словами кількох інформаторів, сприяє міжособистісним напруженням, які можуть підвищувати ризики гендерно зумовленого насильства. Як показано на рисунку 6, серед груп, які зазнали найбільше відчують обмеження, найчастіше називали чоловіків та молодих людей.

Також часто відзначали осіб з інвалідністю та людей старшого віку через залежність від доступного транспорту та допоміжних послуг.

Рис 6. Соціальні групи, які найбільше відчувають обмеження свободи пересування

Поганий стан доріг, особливо в віддалених районах, також створює додаткові проблеми для пересування. Це стосується всіх соціальних груп, але особливо тих, хто залежить від транспорту для доступу до основних послуг.

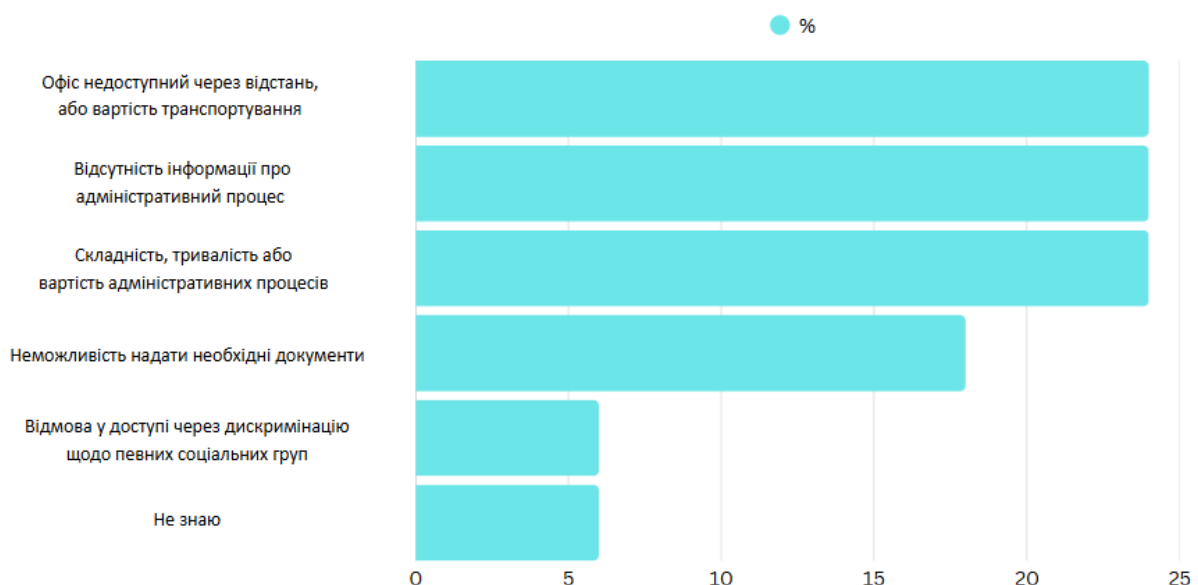
Отже, логістичні проблеми, високі витрати на індивідуальні поїздки, безпекова ситуація, мобілізаційні заходи є головними факторами, що обмежують свободу пересування для багатьох громадян, що проживають в областях, де проводився моніторинг. Це ускладнює доступ до соціальних, медичних та адміністративних послуг, підвищує фінансове навантаження на сім'ї.

Цивільний стан та документи

Ситуація з отриманням та поновленням особистих документів у регіонах, де проводився моніторинг, варіюється. Більшість респондентів повідомили, що проблеми з документами виникають рідко (22%) або взагалі не виникають (35%). Лише в окремих випадках люди мають труднощі з отриманням чи поновленням особистих документів, наприклад, паспортів, особливо коли особи мають старі зразки документів, або з певних причин вони не можуть звернутися до відповідних органів, що є типовим для прифронтових зон або територій з обмеженим доступом до адміністративних установ.

Основними бар'єрами для отримання документів є труднощі з доступом до необхідного транспорту, низька обізнаність про наявні послуги та складність адміністративних процесів, особливо в віддалених сільських громадах (24% відповідей на кожний відповідно) (рис. 7). Для Миколаївської області додатковою проблемою є те, що центри видачі документів недоступні або закриті через міркування безпеки, зокрема у зонах активних бойових дій або в районах з критичною безпековою ситуацією.

Рис 7. Основні бар'єри для отримання документів в сільській місцевості

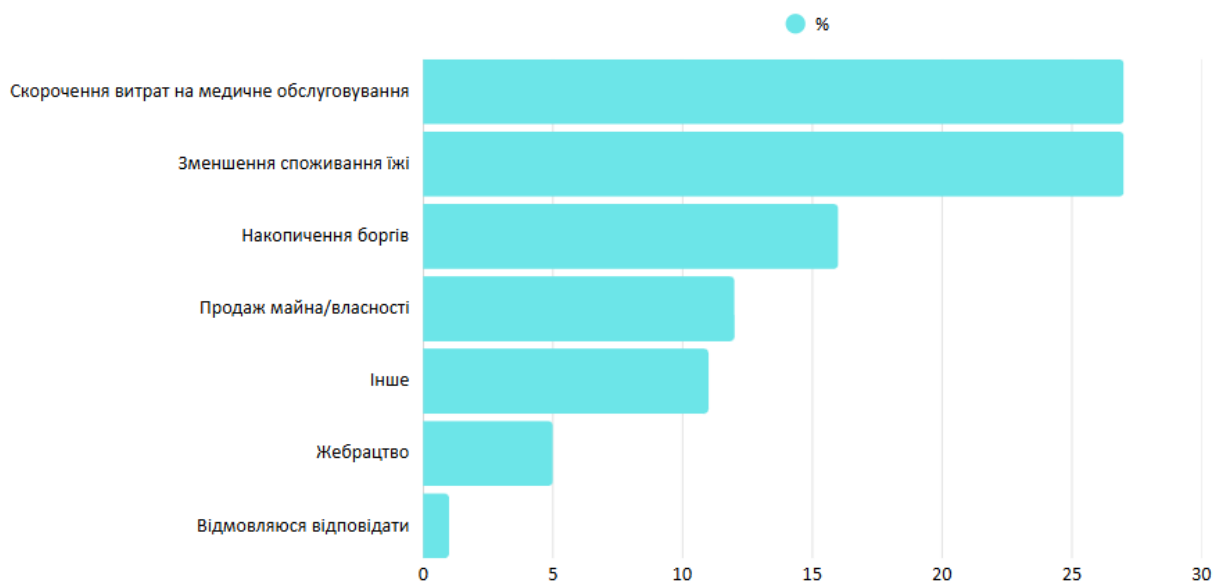
Відсутність фахівців юридичного профілю та недостатнє оснащення соціальних установ також значно ускладнюють доступ до послуг. У таких випадках люди шукають альтернативні варіанти, наприклад, звертаються до мобільних соціальних служб, можливості яких також обмежені, або намагаються отримати документи в інших регіонах. Проблеми з відсутністю необхідних документів, таких як документи, що підтверджують право власності на майно, також створюють додаткові труднощі для людей. Якщо люди не можуть поновити або отримати документи, це може мати серйозні наслідки, зокрема відмову у доступі до державної та гуманітарної допомоги (80% відповідей в Миколаївській області), неможливість соціальних виплат та офіційного працевлаштування.

Для тих, хто стикається з цією проблемою, основними способами вирішення є повторні спроби подати заяви в інші установи або звернення до неурядових організацій, які можуть допомогти в оформленні необхідних документів або покрити витрати на оформлення.

Рівень життя

Більшість ключових інформантів вважають, що люди в їхніх громадах загалом задоволені своїм рівнем життя, 70% респондентів вказали, що базові потреби задовольняються на середньому рівні. Однак, для багатьох це вимагає великих зусиль та іноді змушує вдаватися до негативних методів для того, щоб забезпечити себе необхідними ресурсами, це, зокрема, стосується таких вразливих груп як люди старшого віку та люди з інвалідністю (рис. 8).

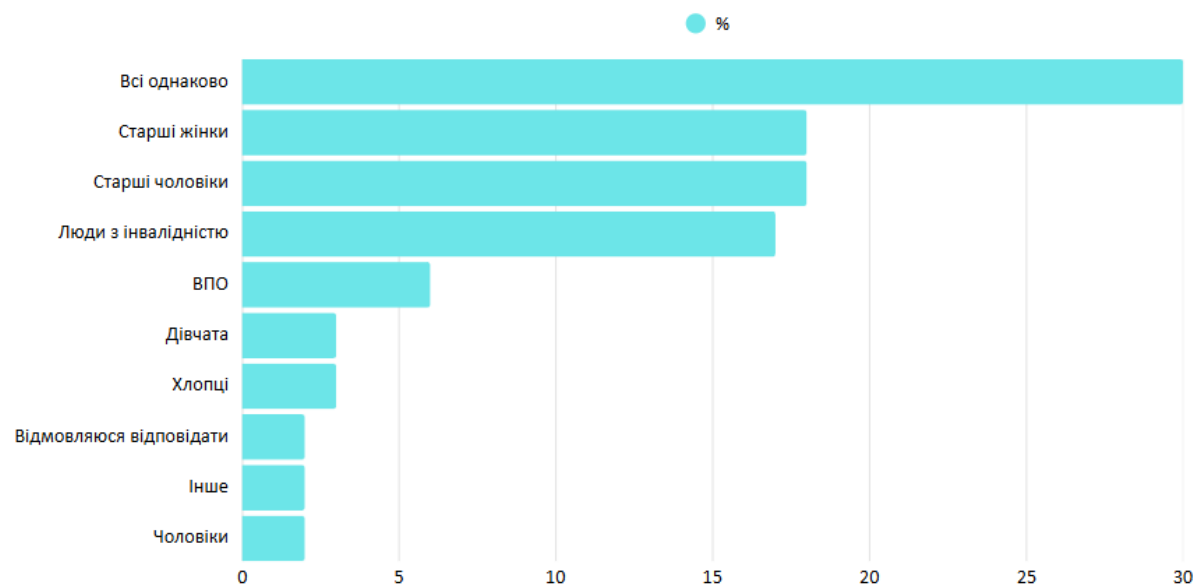
Рис 8. Негативні методи подолання труднощів

Так, 27% респондентів повідомили, що люди в їхніх громадах зменшують витрати на медичні послуги та споживання їжі, крім того, 16% зазначили, що люди змушені брати позики чи кошти в борг. Ці цифри підкреслюють високий рівень фінансових труднощів та нестабільність економічної ситуації, що сильно обмежує можливості населення задовольняти навіть основні потреби. Ще один негативний метод подолання труднощів – продаж власного майна або речей, що також є свідченням того, що у багатьох людей не мають достатніх ресурсів для покриття поточних витрат.

Хоча ці труднощі мають більший чи менший вплив на всі соціальні групи, тим не менше найбільше, за словами респондентів, від них потерпають люди старшого віку (18%) та люди з інвалідністю (17%) (рис. 9). Ці групи стикаються з особливо великими труднощами через проблеми з доступом до соціальних виплат та медичних послуг, а також через фізичні та соціальні обставини, які впливають на їх здатність знаходити стабільні джерела доходу чи звертатися за допомогою. Люди старшого віку часто мають низькі пенсії, що змушує їх суттєво економити на таких життєво важливих потребах, як їжа та медичне обслуговування, що ще більше підвищує вразливість, пов'язану з їхнім віком та потребами.

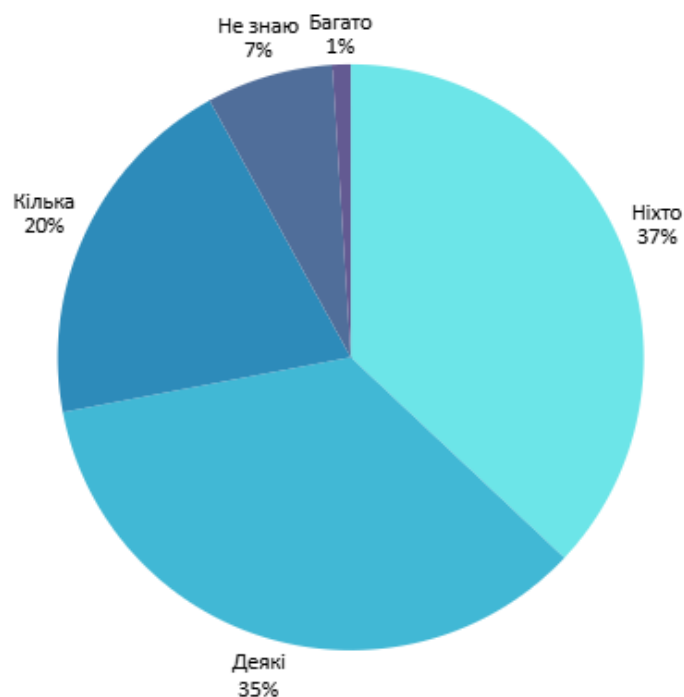
Рис 9. Соціальні групи, на яких найбільше впливають труднощі із нестачею життєво важливих ресурсів

Житло, земля та майно

Згідно з результатами моніторингу, більшість ключових інформантів повідомили, що їхні громади проживають у відносно стабільних умовах. 37% зазначили, що в їхніх громадах немає зруйнованих будівель, а 20% – що такі випадки трапляються рідко (рис. 10). Водночас 55% ключових інформантів повідомили, що «деякі люди» або «кілька людей» у їхніх громадах живуть у зруйнованих або непридатних для проживання будівлях, що свідчить про те, що в більшості громад, в яких проводився моніторинг, є люди, які потребують підтримки. Найскладніша ситуація спостерігається в Миколаївській області, де 70% респондентів відповіли, що в їх громадах "мало хто" має доступ до безпечного житла, що вказує на тяжку ситуацію в цьому регіоні. Водночас важливо відзначити, що ситуація може значно відрізнятись в залежності від географічної близькості до лінії зіткнення. У громадах, розташованих далі від зони бойових дій, проблеми з доступом до безпечного житла менш виражені, що свідчить про різноманітність умов у різних частинах регіонів.

Рис 10. Частка людей, що проживають в зруйнованих, або непридатних для життя будівлях

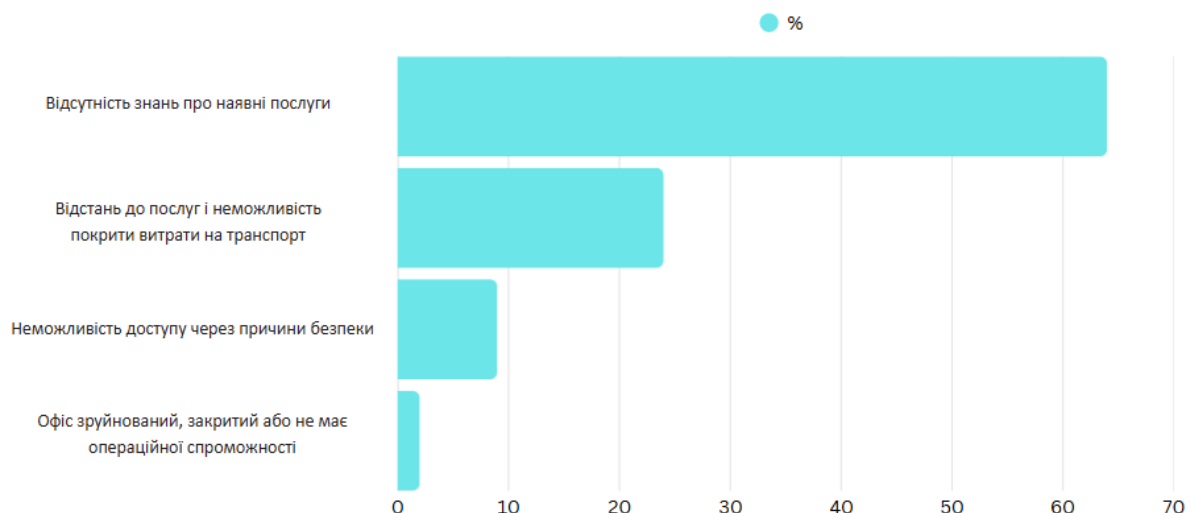
Що стосується отримання фінансової компенсації за пошкоджене або знищене житло, більшість респондентів володіють інформацією, як отримати таку компенсацію. Найвища обізнаність відзначена в Миколаївській області (89%), що підтверджує актуальність проблеми для цієї області. Основною проблемою при отриманні компенсації є відсутність або втрата документів, що підтверджують право власності на майно (54%).

Найактуальнішими рішеннями таких проблем стають спроби відновити помешкання за власні кошти, або звернення до інших програм з відновлення/ремонту житла

Соціальні послуги

У трьох досліджених регіонах було виявлено, що доступ до основних соціальних послуг, що надаються державними установами, зокрема юридичних, психологічних, медичних та гуманітарних, забезпечений, але обмежений бар'єрами як у сільських, так і в міських громадах. Найбільшими перешкодами, що обмежують ефективне використання соціальних послуг (рис. 11), є недостатня обізнаність населення про наявні послуги (64%). Ця проблема є особливо вираженою в Дніпропетровській області, де часто спостерігається відсутність інформації серед жителів про можливості соціальної підтримки. Крім того, у сільських районах, де локації для надання послуг можуть бути віддаленими, доступ до допомоги ускладнюється через відстань чи витрати на транспортування.

Рис 11. Основні бар'єри у доступі до соціальних послуг

У Миколаївській області, окрім недостатньої обізнаності, також більш виражена проблема віддаленості від центрів надання послуг, що робить доступ до необхідної допомоги, особливо в сільських районах, більш ускладненим та небезпечним. Однак, у деяких громадах наявність мобільних соціальних служб частково вирішує проблему, покращуючи ситуацію для віддалених населених пунктів.

В Харківській області ситуація схожа, але там існують додаткові труднощі, пов'язані з безпекою. Бойові дії та нестабільна ситуація обмежують доступ до соціальних послуг для певних соціальних груп. Крім того, відзначено дефіцит працівників для надання соціальних послуг, що також негативно впливає на загальну ситуацію.

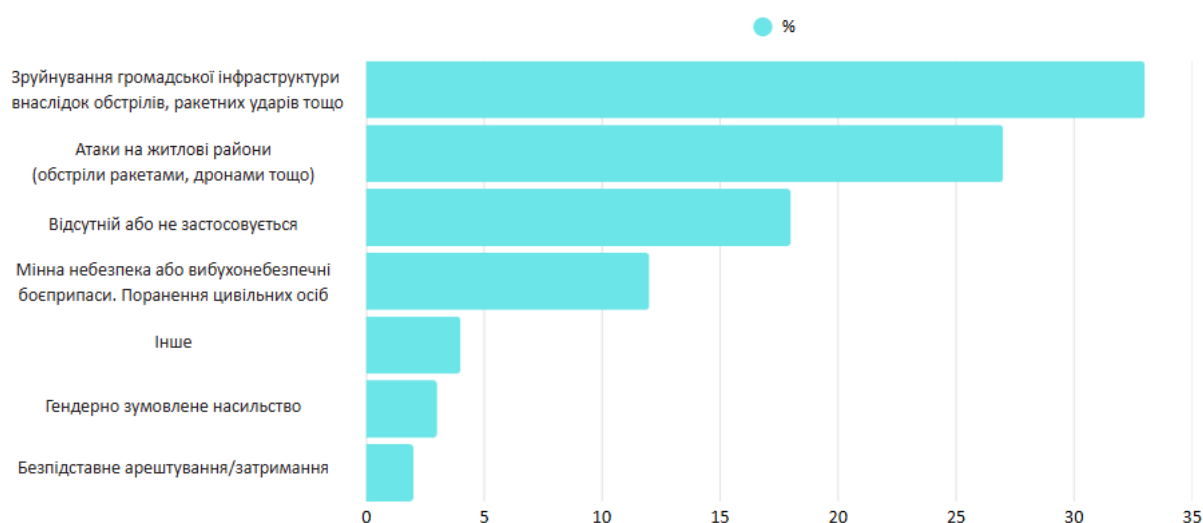
В цілому, в усіх трьох регіонах погана комунікація щодо соціальних послуг призводить до погіршення якості життя, збільшення випадків релокації, а також до зростання рівня соціальної ізоляції, особливо серед людей старшого віку.

Безпека

Загалом 67% респондентів повідомили, що загальна безпекова ситуація в їхніх громадах задовільна, а в громадах Миколаївщини - порівняно безпечна. Лише 15% від загальних відповідей вказали на критичну ситуацію з безпекою.

Найбільшими безпековими проблемами для регіонів є руйнування інфраструктури внаслідок обстрілів (33%) та атаки на житлові райони (27%) (рис. 12).

Рис 12. Основні проблеми безпеки в громаді

В Миколаївській області ситуація ускладнюється наявністю значної кількості нерозірваних боєприпасів, хоча це проблема є гострою в усіх трьох областях. За словами респондентів, у Харківській області ситуація найбільш критична: руйнування інфраструктури, атаки на житлові райони та загроза через мінування територій і нерозірвані боєприпаси — це основні проблеми, з якими стикаються люди.

У контексті доступу до укриттів, окремі регіони, зокрема Харківська область, стикаються зі значними викликами. 79% респондентів зазначили, що в разі небезпеки не можуть оперативно дістатися до укриття. Це особливо стосується людей з інвалідністю та людей старшого віку, для яких доступ до таких укриттів є сильно ускладненим. Подібні труднощі також відзначені респондентами з інших областей.

Рекомендації

- Розробити **програми для інформування** населення щодо **доступних соціальних послуг**, а також для людей, які мають проблеми з поновленням їхніх **документів**, що підтверджують права на **житло, землю та майно**.
- Забезпечити, щоб **надання гуманітарних послуг** включало **мобільні підходи** для охоплення осіб, які стикаються з **проблемами з транспортом**, особливо у **віддалених та сільських громадах**.
- Посилити **програми психосоціальної допомоги** для зниження рівня **стресу та емоційного напруження**, пов'язаних із **війною, економічними труднощами** та іншими проблемами, з особливим акцентом на підтримку **сімей, колишніх військовослужбовців та дітей**, які постраждали внаслідок **війни**, з метою запобігання розвитку **розладів психічного здоров'я** (наприклад, **ПТСР, депресії, тривоги**) та **соціальної напруженості** в громадах.
- У зв'язку з поширенням випадків **ГЗН**, доцільно переконатися, що **служби реагування наявні та доступні для постраждалих**, а також, що постраждалі знають, як до них звертатися. Рекомендується **координація з Кластером з питань захисту та відповідними робочими групами**.
- Зосередитись на покращенні **доступу до транспорту** для **найбільш вразливих соціальних груп**, зокрема **людей з інвалідністю і людей старшого віку**. Це може включати **фінансову підтримку** для покриття витрат на транспортування до найближчих **медичних, адміністративних та соціальних установ**.
- Розширити інфраструктуру **підтримки дітей**, відкриваючи нові та підтримуючи **безпечні освітні й дозвілєві простори**, а також впровадити **програми соціальної адаптації й психологічної підтримки дітей**, особливо тих, які змінили місце проживання через війну.
- Необхідно створювати **умови для гнучкого працевлаштування жінок**, зокрема шляхом підтримки **часткової зайнятості та професійної переорієнтації**, а також **розбудови потенціалу та підтримки роботодавців** з метою підвищення **доступності та інклюзивності** на робочому місці (наприклад, **надання місць для догляду за дітьми, гнучкий графік роботи**). Необхідно забезпечити доступ до програм **професійного навчання** для сприяння їхній **економічній незалежності**.
- Забезпечити **взаємодію з місцевими органами влади та гуманітарними організаціями** з метою збільшення кількості **доступних безпечних укриттів**.
- Підтримувати ініціативи, спрямовані на **відновлення інфраструктури**, зокрема у **Миколаївській області**, де спостерігаються суттєві **труднощі з доступом до водопостачання та безпечного житла**. Забезпечити проведення консультацій щодо механізмів отримання **фінансових компенсацій за пошкоджене житло** для осіб, які постраждали внаслідок руйнувань і не можуть отримати компенсацію через **державні програми**.

Додатки

Список скорочень

Скорочення Повна назва

ГЗН	Гендерно зумовлене насильство
ВНА	Bureau for Humanitarian Assistance
USAID	United States Agency for International Development
DRC	Danish Refugee Council
МТП	Місце тимчасового перебування
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг

Цей звіт був підготовлений чеською гуманітарною організацією «Людина в біді» за підтримки Швейцарії наданій через Швейцарську агенцію з розвитку та співробітництва (SDC). Погляди та думки, висловлені у звіті, належать лише авторам і не обов’язково відображають погляди Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва (SDC). Швейцарська агенція з розвитку та співробітництва (SDC) не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, яку містить звіт.